

19.04.2017

Mõtteid heast koolist

HEIKI HALJASORG, Tallinna Toomkooli õppealajuhtaja ja Eesti Kirikute Nõukogu haridustöö projektijuht

Kirikukoolid ei ole Eestis uus nähtus. Keskajal olid Eestis toomkirikute juures toomkoolid, tegutsesid ka kloostrikoolid, pärast Liivi sõda rajati Tartu jesuiitide kolleegium ehk gümnaasium. 1625. aastal pandi jesuiitide gümnaasium kinni ja selle asemel rajasid rootslased Tartu ülikooli. Tänapäeva Eestis on juba üheksa kirikukooli. Kui küsida, milline on hea kool, siis vastuseks võib öelda, et hea kool peab vastama lastevanemate ja laste ootustele. Ka Eesti põhiseaduse §37 ütleb, et „lastevanematel peab olema määrav roll oma laste hariduse valikul“.

Õpilastega vesteldes on jäänud kõlama sõbralikud inimsuhted. Inimesed pole täiuslikud, aga kui on olemas hea tahe, nagu rõhutab ka Aquino Thomas, siis on võimalik kõik takistused ületada. Väga tähtis on iseloomukasvatus. Klassijuhataja roll on väga oluline. Juba kuningas Saalomon rääkis tarkuse väärtusest, millest „on rohkem kasu kui hõbedast ja rohkem tulu kui kullast. See on kallim kui pärlid, ja ükski asi, mida sa ihaldad, ei ole sellega võrreldav“. Mis on tarkus? Õigete otsuste tegemise kunst õigel ajal ja õiges kohas ning mis näeb ette ka otsuste tagajärgi ehk nagu tänapäeval öeldakse, et mõjuanalüüs on tehtud.

Inimesel on vaba tahe ning ta peab tegema erinevaid valikuid: millist elukutset valida, kuidas elada mõistlikult, millistest väärtustest lähtudes teha otsuseid. Minu arvates tuleb igast ajastust midagi õppida. Heas koolis õpetajad ja õpilased peegeldavad oma igapäevaelus tarkust, vaprust, mõõdukust, õiglust, usku, lootust, armastust, isamaalisust ja loovust – olles inspireerivaks eeskujuks nii oma kaaslastele kui ka oma vanematele.

Anarhismi ja totalitarismi vahel on mõistlik valik, mida Horatius on nimetanud „kuldseks keskteeks“ ja Kristus „kitsaks teeks“. Aristoteelse poolt rõhutatud äärmuste vältimine ei ole tänapäeva inimesel kerge. Aga väärkuse kasvatamine noores Eesti Vabariigi kodanikus on tähtis.

Heas koolis ei vastandata traditsiooni ja innovatsiooni, vaid välditakse mõlemat äärmust. Kirjutamise, lugemise ja arvutamise oskus, vanad keeled ning oskus taimi-loomi määrata, vajadusel anatoomikumis, keemialaboris või riigikohtu õppekäigul külm närv säilitada, programmeerimisoskus ning lähtumine konstruktivistlikust õpikäsitusest ei ole vastandid, vaid täiendavad üksteist.

Raamatute lugemine ja artiklite kirjutamine ning loetu-kirjutatu üle arutlemine on õppetunnis väga tähtsal koha. Kui Oxfordi ja Cambridge'i ülikoolis on mõnikord ühe professori kohta 2–3 üliõpilast, siis päris sellise ideaalini on mõnikord raske küündida, aga anda tuleks endast parim, et iga õpilase potentsiaali maksimaalselt välja arendada ning temaga individuaalselt tegelda.

Minu unistuseks on õpilaste õppekäigud Petlemma, Jeruusalemma, Ateena, Rooma, Wittenbergi, Vadstenasse, Oxfordi ja Cambridge'i – nende linnade vaimsus, kultuuripärand ja hariduse hindamine on meile eeskujuks. Hea on, kui õpilased saavad ka võimaluse teha kooliteatrit ning avalikult ja peastinspireerivalt kõnet pidada.

„Terves kehas peab olema ka terve vaim.“ Esimese eesmärgi arendamiseks saavad kehalise kasvatuse tunnid anda oma panuse, teise sihi saavutamiseks on oluline roll kirikul, kes aitab noorel inimesel oma iseloomu rohkem tundma õppida ning anda eluks kaasa soovitusi, kuidas langetada õigeid otsuseid. Me võime küsida, et miks meile kristlik haridus, kas ilma selleta ei saa.

Ajaloolasena pean ütlema, et kindlasti oleks Eesti vaesem, kui Lennart Meri poleks saanud Prantsusmaal Lycée Janson-de-Sailly katoliiklikku haridust või Igor Gräzin Ameerika Ühendriikides asuva katoliikliku Notre Dame'i ülikoolis õpetamise kogemust. Ei ole vist ka juhuslik, et mõni Eesti president on valinud oma lapse või lapselapse kooliks ühe kristliku suunitlusega kooli Tallinna vanalinnas.

Iga algus võib olla raske. Kristusel oli 12 õpilast, aga tänapäeval on The World Factbooki järgi olemas 2,4 miljardit kristlast. Pühal Peetrusel ei olnud kerge olla Rooma esimene piiskop ja ta pidi surema märtrisurma. Aga kirik on hoolimata raskusest jäänud ning „põrgu väravad pole saanud sellest võitu“.

Iga asi, mis tahab püsima jääda, peab olema rajatud õigele alusele. Kristus soovitas „ehitada kaljule“, mitte liivale. Vaadake vanu hooneid Eestis. Vanad ja auväärased Padise ja Pirit klooster on ajahambale vastu pidanud. Kristlik haridus on olnud Eesti hariduse ajaloo alguses ja hoolimata sõdadest-katkudest ning nõukogulikust ateismist ikka ja jälle tagasi tulnud.

Jesuiitidel on ilus hüüdlause Ad maiorem Dei gloriam – Jumala suuremaks auks. Valjala kirik, Tallinna toomkirik, Põide kirik ja Saha kabel räägivad meile, et asjad, mis on rajatud õigele alusele, ei kao, vaid nad jäävad alles ning

inspireerivad oma ilu ja majesteetlikkusega tegema suuri asju Kõigevägevama
auks ka palju sajandeid hiljem.